

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

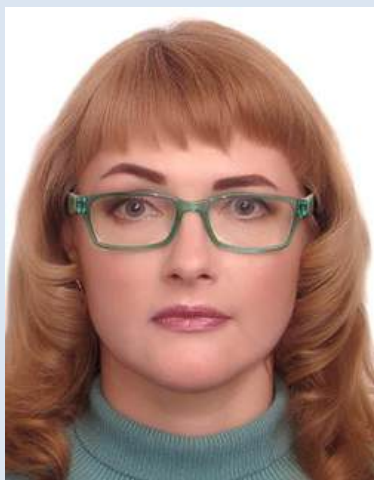

ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНЕТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

спеціальність	201 Агроніомія	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	Селекція і генетика сільськогосподарських культур	факультет	Агроніомії та захисту рослин
освітній рівень	Другий (магістерський)	кафедра	Генетики, селекції та насінництва

ВИКЛАДАЧ

Турчинова Ніна Петрівна

Вища освіта – спеціальність селекція і генетика
Науковий ступінь - кандидат сільськогосподарських наук 06.01.05 селекція рослин
Досвід роботи – більше 25 років
Показники професійної активності з тематики курсу:

- авторка більше 10 методичних розробок;
- співавторка 5 ліній ячменю ярого, сорту пшениці ярої;
- співавторка більше 30 тематичних публікацій;
- учасниця наукових і методичних конференцій.

телефон

0962142138,
0666255147

електронна
пошта

nsnaturch@gmail.com

дистанційна
підтримка

Google Meet

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формування компетентностей розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі агрономії та селекції, що передбачає застосування знань про молекулярну організацію геному рослин, молекулярні методи дослідження і маніпуляцій із рослинним геномом для ведення селекційного процесу на сучасному технологічному і методологічному рівні із використанням досягнень маркерної і геномної селекції.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання.
Специфічні результати навчання і форми їх контролю	<ul style="list-style-type: none"> • розуміння молекулярної організації геному рослин / індивідуальні практичні завдання; • здатність добирати відповідні методи застосування ДНК-маркерів для проведення маркерної селекції / індивідуальні завдання; • здатність працювати із базами нуклеотидних послідовностей рослин / індивідуальні практичні завдання; • здатність працювати у відповідних програмах добору праймерів для ПЛР для створення нових ДНК-маркерів господарсько-цінних ознак в процесі професійної діяльності / тренінг; • втілення правил організації і роботи ПЛР-лабораторії, призначення і застосування приладів ПЛР-лабораторії в процесі виробничої діяльності / індивідуальні завдання.
Обсяг і форми контролю	3 кредити ECTS (90 годин): 12 години лекції, 18 години практичні; індивідуальне дослідне завдання, підсумковий контроль – залік.
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність.
Умови зарахування	вільне зарахування

ДОПОВНЮЄ СТАНДАРТ ОСВІТИ І ОСВІТНЮ ПРОГРАМУ

Компетенції	<p>ЗК.03. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК.05. Здатність розробляти проекти та управляти ними.</p> <p>СК.05. Здатність розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах на основі спеціалізованих концептуальних знань, що включають сучасні наукові здобутки у сфері агрономії.</p>	Програмні результати навчання	<p>ПРН.01. Використовувати методологію наукових досліджень, спеціальні методи та інструменти експериментальних досліджень, сучасні методи обробки даних для розв'язання складних задач агрономії.</p> <p>ПРН.02. Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання складних теоретичних та/або практичних задач і проблем агрономії.</p> <p>ПРН.03. Розробляти і реалізовувати економічно значущі виробничі і дослідницькі проекти в сфері агрономії з урахуванням наявних ресурсів та обмежень, технічних, соціальних, правових та екологічних аспектів.</p> <p>ПРН.08. Управляти робочими процесами, які є складними, непередбачуваними, приймати ефективні рішення, оцінювати та порівнювати альтернативи, аналізувати ризики.</p> <p>ПРН.10. Здійснювати ефективне управління персоналом і ресурсами, забезпечувати професійний розвиток персоналу, об'єктивно оцінювати результати діяльності колективу та внесок його учасників до цих результатів.</p>
--------------------	--	--------------------------------------	---

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Тема 1	Рослинні гени і геноми.	Практичне заняття	Центромери і теломери. Генوم органел. Транскрипція рослинних генів. Рослинні РНК-полімерази. Транскрипційні фактори та контроль їх активності.	Самостійна робота	Будова ДНК та РНК. Реплікація ДНК. Транскрипція в рослинній клітині. Трансляція в рослинній клітині. Структура гена. Мобільні елементи в геномі рослин. Організація хроматину. Транскрипційні фактори. Експресія генів. Епігенетичні модифікації ДНК. Геном мітохондрій та пластид. Типи РНК в клітині.
Тема 2	Будова та функції ДНК і РНК.		Процесинг і транспорт РНК. Трансляція. Згортання і транспорт білків. Деградація білків. Кількісне визначення ДНК у пробі.		Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 3	Мобільні елементи. Організація хроматину.		Мультилокусні та монолокусні ДНК-маркери. Мікросателіти (SSR). Однонуклеотидний поліморфізм (SNP).		Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 4	Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Відкриття та принцип дії полімеразної ланцюгової реакції.		Ідентифікація сортів рослин за допомогою ДНК-маркерів.		Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 5	Модифікації ПЛР та сфера їх застосування. ПЛР у реальному часі.		Метод Сенгера, його переваги і обмеження. Секвенування наступного покоління (NGS). Принципи роботи секвенаторів NGS.		Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 6	ДНК-маркери на основі ПЛР.		Сфера застосування інформації про нуклеотидні послідовності у рослинництві.		Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 7	Способи отримання мультилокусних ДНК-маркерів: RAPD, ISSR, AFLP		Досягнення геномної селекції у рослинництві.		Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 8	Поняття про маркерну селекцію. Переваги і недоліки застосування ДНК-маркерів у селекційному процесі.				Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 9	Сфера застосування ДНК-маркерів у селекції. Досягнення маркерної селекції у рослинництві.				Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 10	Секвенування геномів та його застосування у рослинництві.				Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.
Тема 11	Поняття про геномну селекцію. Відмінності між MAS і геномною селекцією.				Полімеразна ланцюгова реакція (ПЛР). Компоненти ПЛР-суміші. Використання ДНК-маркерів для ідентифікації сортів, визначення типовості і гібридності партій насіння. Використання ДНК-маркерів для створення паспорту сорту і захисту авторського права селекціонера. Використання ДНК-маркерів цінних ознак у маркерній селекції. ПЛР у реальному часі та сфера її застосування. Метод, що використовується для визначення вмісту ГМО у продуктах.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література

1. Гиль М.І. Молекулярна генетика та технології дослідження генома /М.І. Гиль, О.Ю. Сметана, О.І. Юлевич. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 318 с.
2. Сиволоб А.В. Молекулярна біологія /А.В. Сиволоб. – Київ: Київський університет, 2008. – 348 с.
3. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть: У 4 т./Редкол.: В. В. Моргун (голов, ред.) та ін.— К.: Логос, 2001.— Т. 3.— 480 с.
4. Генетика: підручник / А.В. Сиволоб, С.Р. Рушковський, С.С. Кир'яченко та ін.; за ред. А.В. Сиволоба. – Київ: Київ. Ун-т, 2008. – 320 с.
5. Тоцький В.М. Генетика: підручник / В.М. Тоцький. – 2-ге вид., випр. та допов. – Одеса: Астропринт, 2002. – 712 с.
6. Молоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин: Підручник. — К.: Вища освіта, 2006. — 463 с
7. Стрельчук С. І. Генетика з основами селекції / С. І. Стрельчук, С. В. Демідов, Г. Д. Бердишев, Д. М. Голда. – Київ: Фітосоціоцентр, 2000. – 292 с.

Методичне забезпечення

1. База даних нуклеотидних послідовностей National Center for Biotechnology Information <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/nucleotide>
2. Програмне забезпечення для маніпуляцій із послідовностями ДНК та білків <http://www.bioinformatics.org/sms2/>
3. Навчальний посібник «Генетико-статистичні методи в селекції».
4. Навчальний посібник «Методика полевого селекційного експеримента».
5. Навчальний посібник “Генетика кількісних ознак. Схрещування та генетичний аналіз».
6. Цикл лекцій: «Технологічне забезпечення генетичних досліджень».
7. Цикл мультимедійних презентацій «Технологічне забезпечення генетичних досліджень».
8. Робоча програма навчальної дисципліни «Технологічне забезпечення генетичних досліджень».

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS (стандартна)	до 50	50% від усередненої оцінки за модулі
		до 50	підсумкове тестування
Модульне оцінювання	100 бальна сумарна	до 50	відповіді на тестові питання
		до 20	усні відповіді на лабораторно-практичних заняттях
		до 30	результат засвоєння блоку самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.